

੧ ਓ ਸਤਿਗੁਰਪ੍ਰਸਾਦਿ ।

‘ਵਿਦਯਕ ਸਮਾਗਮ ਰਾਮਗੜੀਆ ਕਾਲਜ ਫਗਵਾੜਾ’ ਦੇ

ਪ੍ਰਧਾਨ

ਸਃ ਨੌਹਰੀਆ ਸਿੰਘ ਕਲਸੀ

(ਮਾਲਕ ਕਲਸੀ ਮਕੈਨੀਕਲ ਵਰਕਸ ਨੰਦਪੁਰ, ਲੁਏਹਾਣਾ)

ਦਾ

ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਐਡਰੈਸ

ਜੋ

ਰਾਮਗੜੀਆ ਕਾਲਜ ਫਗਵਾੜਾ

ਦੇ ਵਿਦਯਕ ਸਮਾਗਮ ਸਮੇਂ ੨੬ ਮਾਰਚ, ੧੯੪੮ ਨੂੰ

ਪੜ੍ਹਿਆ ਗਿਆ ॥

ਪਾਲ ਪ੍ਰੈਸ, ਲੁਏਹਾਣਾ ।

੧ ਓ ਸ੍ਰੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤਹਿ ।

ਪਰਮ ਸਨਮਾਨ ਯੋਗ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸਾਹਿਬ ਜੀ, ਭਰਾਵੇ ਤੇ ਭੈਣੇ !

ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮੈਂ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦਾ ਕੋਟਾਨ ਕੋਟ ਸ਼ੁਕਰ ਕਰਦਾ ਹਾਂ, ਜਿਸ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਨਾਲ ਅਜ ਅਸੀਂ ਇਥੇ ਇਕਠੇ ਹੋਏ ਹਾਂ ।

ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਜੋ ਸਨਮਾਨ ਦੇਕੇ ਮੈਨੂੰ ਨਿਵਾਜਿਆ ਹੈ ਉਸ ਲਈ ਮੈਂ ਆਪ ਜੀ ਦਾ ਹਾਰਦਿਕ ਧੰਨਵਾਦੀ ਹਾਂ ।

ਇਸ ਮਹਾਨ ਵਿਦਯਕ ਸਮਾਗਮ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਲਈ ਜਿਸ ਦਿਨ ਆਪ ਜੀ ਦਾ ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਕਾਲਜ ਕੌਂਸਲ ਦੇ ਮੁਖੀ ਲੈ ਕਰ ਦਾਸ ਪਾਸ ਪੁਜੇ, ਤਾਂ ਮੈਂ ਇਸ ਉਚੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਨੂੰ ਭਲੀ ਭਾਂਤ ਨਿਬਾਹੁਣ ਲਈ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿਚ ਕੋਈ ਯੋਗਤਾ ਨਾ ਦੇਖਦਿਆਂ, ਆਪਣੀਆਂ ਕਮਜ਼ੋਰੀਆਂ ਤੇ ਉਣਤਾਈਆਂ ਨੂੰ ਅਨਭਵ ਕਰਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਇਸ ਮਾਣ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਅਸਮਰਥਾ ਜ਼ਾਹਰ ਕੀਤੀ ਸੀ । ਪਰ ਆਪ ਦਾ ਹੁਕਮ ਅਟਲ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਇਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਮੇਰੇ ਪਾਸ ਹੋਰ ਕੋਈ ਚਾਰਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ।

ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਧੰਨ ਭਾਗ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ ਜੋ ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਇਹ ਸੇਵਾ ਬਖਸ਼ਕੇ ਮੈਨੂੰ ਇਸ ਕੌਮੀ ਇਕਠ ਵਿਚ ਸਾਡੇ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੀਆਂ ਸਨਮਾਨ ਯੋਗ ਪ੍ਰਸਿਧ ਪ੍ਰਸਿਧ ਹਸਤੀਆਂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਦਾ ਸੁਭਾਗ ਅਵਸਰ ਬਣਾਇਆ ਹੈ । ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਿਲਾਪ ਦਾ ਜੋ ਅਨੰਦ ਤੇ ਰਸ ਮੈਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ ਹੈ ਉਹ ਹੋਰ ਤਰਾਂ ਇਕੋ ਵੇਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਣਾ ਔਖਾ ਸੀ ।

ਇਸ ਲਈ ਮੈਂ ਇਕ ਵੇਰ ਫੇਰ ਆਪ ਜੀ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕਰਦਾ ਹੋਇਆ ਆਸ ਰਖਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਜਿਸ ਮੰਤਵ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਲਈ ਆਪਾਂ ਸਾਰੇ ਇਕਠੇ ਹੋਏ ਹਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਸਫਲਤਾ ਸਹਿਤ ਪੂਰਿਆਂ ਕਰਨ ਵਿਚ ਮੇਰੀ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰੋਗੇ ।

ਦੁਖਦਾਈ ਘਟਨਾਵਾਂ

ਮੈਨੂੰ ਉਨਾਂ ਦੁਖਦਾਈ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦਾ ਅਤਯੰਤ ਹੀ ਦੁਖ ਤੇ ਅਫਸੋਸ ਹੈ, ਜੋ ਭਾਰਤਵਰਸ਼ ਦੀ ਵੰਡ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਬਣਨ ਨਾਲ ਸਾਡੇ ਭਰਾਵਾਂ ਤੇ

ਭੈਣਾਂ ਪੁਰ ਵਾਪਰੀਆਂ । ਫਿਰਕੇਦਾਰਾਨਾ ਜ਼ੁਲਮ ਦੀ ਹਨੇਰੀ ਦਾ ਉਹ ਵਾ-ਵਰੋਲਾ ਉਠਿਆ ਜਿਸ ਨੇ ਸ਼ਾਂਤੀ ਨਾਲ ਸੁਖੀ ਵਸਦੀ ਪਰਜਾ ਨੂੰ ਵਖਤ ਪਾ ਦਿਤਾ । ਮਾਵਾਂ ਦੀਆਂ ਗੋਦਾਂ ਖਾਲੀ ਹੋ ਗਈਆਂ, ਭੈਣਾਂ ਨੂੰ ਭਰਾਵਾਂ ਦੇ ਵਿਛੋੜੇ ਸਹਿਣੇ ਪਏ, ਸੁਹਾਗਣਾਂ ਦੇ ਸੁਹਾਗੇ ਲੁਟੇ ਗਏ, ਮਾਸੂਮ ਬਚੇ ਬਚੀਆਂ ਯਤੀਮ ਹੋ ਗਏ । ਲਖਾਂ ਕਰੋੜਾਂ ਦੀ ਜਾਇਦਾਤ ਦੇ ਮਾਲਕ ਪਲਾਂ ਵਿਚ ਕੰਗਾਲ ਤੇ ਬੇਘਰ ਹੋ ਗਏ । ਸ੍ਰ: ਬਹਾਦੁਰ ਸ: ਚਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਵਰਗੇ ਅਨਥਕ ਕੌਮੀ ਸੇਵਕ ਤੇ ਹੋਰ ਕਈ ਸਰਗਰਮ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸਜਣ, ਜ਼ਾਲਮਾਂ ਦੇ ਹਥੋਂ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋ ਗਏ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਅਜ ਸਾਡਾ ਪੰਡਾਲ ਵੀ ਸੁੰਨਾ ਜਾਪਦਾ ਹੈ । ਤਵਾਰੀਖ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕਈਆਂ ਰਾਜਿਆਂ ਦੇ ਰਾਜ ਪਲਟ ਜਾਣਦੀਆਂ ਹਿਰਦੇ ਵੇਹਦਕ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਤਾਂ ਭਰੀਆਂ ਪਈਆਂ ਹਨ, ਪਰ ਇਸ ਵੀਹਵੀਂ ਸਦੀ ਵਿਚ ਪਰਜਾ ਦੇ ਇਧਰੋਂ ਉਧਰ ਜਾਣ ਤੇ ਅਦਲ-ਬਦਲ ਹੋਜਾਣ ਦੀ ਨਜ਼ੀਰ ਅਸਾਂ ਨੇ ਹੁਣੇ ਹੀ ਦੇਖੀ ਹੈ, ਤੇ ਦੇਖੀ ਵੀ ਅਜੇਹੇ ਹਤਿਆ ਕਾਂਡ ਵਾਲੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੀ ਮਿਸਾਲ ਵੀ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਕਿਸੇ ਕੋਠੇ ਵਿਚੋਂ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀ ।

ਇਸ ਮਹਾਨ ਹਤਯਾ ਕਾਂਡ ਵਿਚ ਜ਼ਾਲਮਾਂ ਦੇ ਹਥੋਂ ਮਾਰੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੀਰਾਂ, ਭੈਣਾਂ ਤੇ ਬਚਿਆਂ ਦੇ ਵਿਛੋੜਿਆਂ ਨੂੰ ਬੜੇ ਦੁਖਿਤ ਹਿਰਦੇ ਨਾਲ ਅਨਭਵ ਕਰਦਾ ਹੋਇਆ, ਇਸ ਅਸਹਿ ਤੇ ਅਕਹਿ ਦੁਖਦਾਈ ਵਿਛੋੜੇ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਨਬੰਧੀਆਂ ਤੇ ਪ੍ਰਵਾਰਾਂ ਨਾਲ ਦਿਲੀ ਹਮਦਰਦੀ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦਾ ਹੋਇਆ ਅਰਦਾਸ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਵਿਛੁੜੀਆਂ ਰੂਹਾਂ ਨੂੰ ਅਪਣੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਨਿਵਾਸ ਬਖਸ਼ੇ ।

ਪੱਛਮੀ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਆਇਆਂ ਨੂੰ ਵਸੋਣਾ

ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੁਖਦਾਈ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੇ ਕਾਰਨ ਜੋ ਸਾਡੇ ਵੀਰ ਪੱਛਮੀ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚੋਂ ਬੜੀ ਬੁਰੀ ਦਸ਼ਾ ਵਿਚ ਲੁਟੇ ਪੁਟੇ ਜਾਕੇ, ਉਜੜ ਕੇ ਆਗਏ ਹਨ । ਇਸ ਸਮੇਂ ਸਾਡਾ ਧਿਆਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੁੜ ਵਸਾਉਣ ਵਲ ਲਗਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ।

ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਰੋਟੀ ਕਪੜੇ ਤੇ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਦਾ ਫੌਰੀ ਪ੍ਰਬੰਧ ਹੋ ਜਾਣ ਉਪਰੰਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਰੋਜ਼ੀ ਦੇ ਵਸੀਲਿਆਂ, ਖੇਤੀ ਬਾੜੀ, ਵਪਾਰ, ਦਸਤਕਾਰੀ, ਨੌਕਰੀਆਂ ਆਦਿ ਲਈ ਤੁਰਤ ਹੀ ਜਤਨ ਲੋੜੀਂਦੇ ਹਨ ।

ਭਾਵੇਂ ਸੂਬਕ ਤੇ ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਅਫਸਰ ਕੋਸ਼ਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਹਨ । ਤਦ ਵੀ ਜਦ ਤਕ ਮੁਕਾਮੀ ਸਜਣ ਯੋਗ ਤਰੀਕਿਆਂ ਲਈ, ਖੁਦ ਅਗੇ ਹੋ ਕਰ ਕੋਸ਼ਸ਼ ਨਹੀਂ ਕਰਵਾਉਣਗੇ ਛੇਤੀ ਸਫਲਤਾ ਹੋਣੀ ਕਠਨ ਹੈ । ਸਾਨੂੰ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ

ਜਿਥੇ ੨ ਵੀ ਸ਼ਹਿਰਾਂ, ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਸਾਡੀ ਬਰਾਦਰੀ ਦੇ ਕਾਰਖਾਨੇਦਾਰ, ਖੇਤੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ, ਦਸਤਕਾਰ, ਵਪਾਰੀ, ਨੌਕਰ ਆਦਿ ਸਜਣ ਪੁਜੇ ਹਨ, ਉਥੇ ੨ ਹੀ ਛੋਟੀਆਂ ੨ ਕਮੇਟੀਆਂ ਬਣਾਕੇ ਸਰਕਾਰੀ ਅਫਸਰਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲੀਏ ਤੇ ਆਏ ਭਰਾਵਾਂ ਦੀਆਂ ਤਕਲੀਫਾਂ ਤੇ ਲੋੜਾਂ ਨੂੰ ਦਸ ਕਰ ਯੋਗ ਮਦਦ ਕਰੋਨ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰੀਏ ।

ਸੁਤੰਤਰ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਦਸਤਕਾਰੀ

ਡੇਢ ਸੌ ਵਰਹੇ ਦੀ ਲੰਮੀ ਗੁਲਾਮੀ ਮਗਰੋਂ ੧੫ ਅਗਸਤ ੧੯੪੭ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਵਰਸ਼ ਆਜ਼ਾਦ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ । ਇਸ ਆਜ਼ਾਦੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਕੌਮੀ ਪ੍ਰਵਾਨਿਆਂ ਨੇ ਅਪਣੀਆਂ ਜਿੰਦਾਂ ਨਿਛਾਵਰ ਕੀਤੀਆਂ, ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਕਾਲਕੋਠੜੀਆਂ ਦੇ ਤਸੀਹੇ ਸਹੇ, ਫਾਂਸੀਆਂ ਦੇ ਤਖਤਿਆਂ ਪੁਰ ਲਟਕੇ, ਕਾਲੇ ਪਾਣੀਆਂ ਦੇ ਦੁਖ ਤੇ ਜ਼ੁਲਮ ਸਹਾਰੇ ।

ਸੋ ਜਿਸ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਖਾਤਰ ਅਸਾਂ ਇੰਨੇ ਜਫਰ ਜਾਲੇ ਹਨ, ਉਸ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰਖਣ ਦੀ ਸਿਰਤੋੜ ਕੋਸ਼ਸ਼ ਕਰੀਏ । ਅਪਣੇ ਆਗੂਆਂ ਤੇ ਕੌਮੀ ਸਰਕਾਰ ਪਰ ਭਰੋਸਾ ਰਖ ਕਰ ਹਰ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀ ਮਿਲ ਵਰਤਨ ਦੇਕਰ ਆਪਣਾ ਭਵਿਖਤ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਬਨੋਣ ਦਾ ਜਤਨ ਕਰੀਏ ।

ਕਿਉਂਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਵਿਗਯਾਨਕ, ਵਿਦਯਕ, ਸਮਾਜਕ, ਆਰਥਕ ਤੇ ਦਸਤਕਾਰਕ ਉਨਤੀ ਦਾ ਸਾਰਾ ਦਾਰੋਮਦਾਰ ਪਰਸਪਰ ਮਿਲ-ਵਰਤਨ ਤੇ ਭਰੋਸੇ ਪੁਰ ਨਿਰਭਰ ਹੈ । ਦਸਤਕਾਰੀ ਨੂੰ ਉਨਤ ਕਰਨ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧ ਜਤਨ, ਤਜਰਬਾ ਤੇ ਮੇਹਨਤ ਸਾਡੀ ਹੀ ਹੋਣੀ ਹੈ, ਤੇ ਇਸ ਦਾ ਵਧੇਰੇ ਲਾਭ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਸ਼ ਵੀ ਸਾਨੂੰ ਹੀ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ।

ਇਸ ਲਈ ਹੁਣ ਤੋਂ ਹੀ ਅਜੇਹੀਆਂ ਵਿਉਂਤਾਂ ਤੇ ਸਕੀਮਾਂ ਤਿਆਰ ਕਰ ਲੈਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ ਜੋ ਛੇਤੀ ਤੋਂ ਛੇਤੀ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਦਸਤਕਾਰੀ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਮੰਤਰੀ ਜੀ ਅਗੇ ਰਖ ਕਰ, ਅਪਣੀ ਕੌਮ ਦਾ ਸਾਰਾ ਨੁਕਤਾ-ਨਿਗਾਹ ਅੰਕੜਿਆਂ ਸੰਜੁਗਤ ਬੜੀ ਸਿਆਣਪ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਕਰਕੇ ਆਪਣੇ ਭਰਾਵਾਂ ਲਈ ਇੰਡਸਟਰੀ, ਇੰਜਨੀਅਰੀ, ਰੇਲਵੇ, ਆਦਿ ਵਿਚ ਯੋਗ ਹੱਕ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਸਕੀਏ ।

ਸਾਡੀ ਪੁਰਾਤਨ ਗੌਰਵਤਾ ਦਾ ਚਿਤੌਰ

ਕੋਈ ਸਮਾਂ ਸੀ ਕਿ ਅਜ ਤੋਂ ਬਿਅੰਤ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਜਦ ਕਿ ਲੋਕ ਪਹਾੜਾਂ ਦੀਆਂ ਕੰਧਰਾਂ, ਰੂਖਾਂ ਦੀਆਂ ਖੋੜਾਂ ਵਿਚ ਰਿਹਾ ਕਰਦੇ ਸਨ, ਦਰਖਤਾਂ ਦੇ ਪਤਿਆਂ ਨਾਲ ਤਨ ਢਕਕੇ ਫਲਾਂ ਫੁਲਾਂ ਨਾਲ ਪੇਟ ਭਰਦੇ ਸਨ । ਉਦੋਂ ਸਾਡੇ ਹੀ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ

ਨੇ ਲੋੜੀਂਦੀਆਂ ਕਾਢਾਂ ਕਢਕੇ ਉਪਜੀਵਕਾ ਤੇ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਦੇ ਸਾਧਨ ਬਣਾਏ। ਕਪੜੇ ਬੁਣਨੇ, ਖੇਤੀ ਬਾੜੀ ਆਦਿ ਪੇਸ਼ਿਆਂ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੇ ਔਜ਼ਾਰ ਤਿਆਰ ਕਰਕੇ ਦਿਓ ਜੋ ਅਜ ਤਕ ਉਸੇ ਹੀ ਰੂਪ ਵਿਚ ਚੰਗੀ ਤਰਾਂ ਚਲ ਰਹੇ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਇੰਗਲੈਂਡ ਜਰਮਨੀ, ਅਮਰੀਕਾ ਆਦਿ ਅਗੇ ਵਧੂ ਦੇਸ਼ ਅਜੇ ਜਾਂਗਲੀਆਂ ਦੀ ਤਰਾਂ ਰਿਹਾ ਕਰਦੇ ਸਨ, ਉਸ ਸਮੇਂ ਵੀ ਇਸ ਬੁਢੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਕਾਰੀਗਰ ਅਨੇਕਾਂ ਕਲਾਂ ਤੇ ਕਾਢਾਂ ਜਿਸ ਤਰਾਂ ਅਗਨਬਾਣ, ਉਡਨ ਖਡੌਲੇ, ਆਦਿ ਦੇ ਬਨਾਵਨ ਤੇ ਚਲੋਣ ਵਾਲੇ ਸਨ।

ਦਿਲੀ ਦੇ ਪਾਸ ਇੰਦਰਪਰਸਤ ਨਾਮ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਲਾਖ ਵਿਚ ਸੀਸੇ ਜੜਤ ਬਣੇ ਮੰਦਰ ਤੋਂ ਕੋਣ ਭੁਲਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਮਿਕਨਾਤੀਸੀ ਦੇ ਅਸਰ ਨਾਲ ਸੋਮਨਾਥ ਦੇ ਮੰਦਰ ਵਿਚ ਖੜੋਤੀ ਲੋਹੇ ਦੀ ਮੂਰਤੀ ਕਿਸ ਦੇ ਹਿਰਦੇ ਨੂੰ ਹੈਰਾਨ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ, ਰਾਮੇਸ਼ਵਰ ਦੇ ਪਾਸ ਸਮੁੰਦਰ ਵਿਚ ਲਕੜ ਦੀ ਤਰਾਂ ਪਥਰਾਂ ਨੂੰ ਤਾਰਕੇ ਬਣਾਏ ਪੁਲ ਦੀ ਮਿਸਾਲ ਹੋਰ ਕਿਧਰੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀ, ਅਲੋਰਾ ਦੇ ਮੰਦਰ ਵਿਚ ਪਥਰ ਦੀਆਂ ਮੂਰਤਾਂ ਦੀ ਲਾਸਾਨੀ ਬਨਾਵਟ, ਕਾਰਾਗਰੀ ਦਾ ਅਨੋਖਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ਯ ਹੈ।

ਕੋਈ ਬਾਰਾਂ ਤੇਰਾਂ ਹਜ਼ਾਰ ਵਰਹੇ ਦੀ ਰਿਗਵੇਦ ਦੇ ਸਮੇਂ ਦੀ ਗਲ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਸਮੇਂ ਸਾਡਾ ਦੇਸ਼ ਸਪਤ ਸੰਧੂ ਕਹਾਉਂਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਵਿਚ ਦੇਵ, ਦਾਨਵ, ਨਾਗ, ਗਿਧ ਅਤੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ੨ ਨਾਵਾਂ ਦੀਆਂ ਕੌਮਾਂ ਇਥੇ ਵਸਦੀਆਂ ਸਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਬੜੀ ਹੀ ਪ੍ਰਸਿਧ ਜਾਤੀ ਦਾ ਨਾਮ **ਪਾਨੀ** ਸੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦਖਣੀ ਭਾਰਤਵਰਸ਼ ਦੇ ਸਮੁੰਦਰ

ਦੇ ਕੰਢੇ ਦੀਆਂ ਦੋ ਚੁਲੀਆਂ ਅਦ ਪਾਤਿਆਂ ਕੌਮਾਂ ਨੂੰ ਸਭਯਤ ਕਰਕੇ ਜਹਾਜ਼ਾਂ ਰਾਹੀਂ Persian Gulf ਪਰਸ਼ੀਅਨ ਗਲਫ ਵਿਚ ਜਾਕੇ ਕਈ ਬਸਤੀਆਂ ਵਸਾਈਆਂ ਫੇਰ ਮੈਸੋਪਟੇਮੀਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਵਿਖੇ ਉਰ (UR) ਨਾਮ ਦਾ ਸ਼ਹਿਰ ਵਸਾਇਆ ਸੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਹੀ ਮਿਸਰ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਆਬਾਦ ਕੀਤਾ, ਜਿਹੜੇ ਕਿ ਸੁਮੇਰੀਅਨ ਜਾਤੀ ਦੇ ਲੋਗ ਕਹਾਏ। ਇਕ ਗਲ ਚੇਤੇ ਰਖਨ ਵਾਲੀ ਹੈ ਕਿ ਜਦ ੨ ਵੀ ਕਿਸ਼ਤੀਆਂ ਤੇ ਜਹਾਜ਼ਾਂ ਦੇ ਬਨਾਵਨ ਲਈ ਲਕੜੀ ਦੇ ਜੰਗਲ ਮੁਕ ਜਾਂਦੇ ਰਹੇ ਤਾਂ ਉਹ ਲੋਕ ਉਥੋਂ ਉਠਕੇ ਦੂਜੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਜਾਂਦੇ ਰਹੇ। ਸਾਰਿਆਂ ਤੋਂ ਅਖੀਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮੈਡੀਟੇਰੀਅਨ ਸਮੁੰਦਰ (Meditarian Sea) ਦੇ ਕੰਢੇ ਤੇ ਸੀਰੀਆਂ ਅਤੇ ਲੁਬਾਨ ਵਿਚ ਅਪਣੀ ਸਲਤਨਤ ਕਾਇਮ ਕੀਤੀ, ਜਿਸਦਾ ਨਾਮ ਫੋਨੇਸੀਅਨ ਐਮਪਾਇਰ (Phoenecian Empire) ਕਰਕੇ ਪ੍ਰਸਿਧ ਹੋਇਆ। ਇਸ ਤੋਂ ਸਿਧ ਹੋਇਆ ਕਿ ਸਾਡੇ ਵਡੇ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਨੇ ਹੀ ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਨੂੰ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿਸ਼ਤੀਆਂ ਤੇ ਜਹਾਜ਼ ਬਣਾਕੇ ਚਲਾਉਣੇ ਦਸੇ ਤੇ ਜਹਾਜ਼ਰਾਨੀ ਦਾ ਮੁੱਢ ਤੋਰਿਆ। ਕਾਨਕੁਨੀ (Mining) ਸੋਨੇ ਚਾਂਦੀ, ਕਪੜੇ ਆਦਿ ਦੇ ਕੰਮ ਵੀ ਇਸੇ ਪਾਨੀ ਕੌਮ ਨੇ ਲੋਕਾਂ

ਇਹ ਪਾਨੀ ਲੋਕ ਬਾਲ ਦੇਵਤਾ (ਚੜ੍ਹਦਾ ਸੂਰਜ) ਦੀ ਪੂਜਾ ਕਰਿਆ ਕਰਦੇ ਸਨ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਸਮੁੰਦਰਾਂ, ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਤੇ ਪ੍ਰਾਂਤਾਂ ਆਦਿ ਦੇ ਨਾਮ ਵੀ ਅਪਣੇ ਬਾਲ ਦੇਵਤਾ ਦੇ ਨਾਮ ਤੇ ਹੀ ਰਖੇ, ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਾਲਟਿਕ ਸਮੁੰਦਰ (Baltic Sea) ਬਲਕਾਨ ਰਿਆਸਤਾਂ (Balkan States) ਆਦਿ ।

ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਰਥਾਂ ਦੇ ਪਹੀਆਂ ਦੀ ਵੀਲ ਟਰੈਕ (Wheel Track) ਚਾਰ ਫੁਟ ਸਾਢੇ ਅੱਠ ਇੰਚ ਹੁੰਦੀ ਸੀ । ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਰਥਾਂ ਦੇ ਪਹੀਆਂ ਦੀਆਂ ਪਹਾੜਾਂ ਤੇ ਹੋਰ ਥਾਵਾਂ ਵਿਚ ਪਈਆਂ ਹੋਈਆਂ ਲੀਹਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੀ ਅਜ ਵੀ ਫੋਰਡ, ਸ਼ੈਵਰਲੈਟ, ਡਾਜ਼ ਆਦਿ ਪ੍ਰਸਿਧ ਮੋਟਰ ਕਾਰਾਂ ਦੇ ਵੀਲ ਟਰੈਕ ਵੀ ਚਾਰ ਫੁਟ ਸਾਢੇ ਅੱਠ ਇੰਚ ਹੀ ਰਖੇ ਹੋਏ ਹਨ । ਸਭ ਤੋਂ ਅਚੰਭੇ ਦੀ ਗਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਤਰਖਾਣ ਅਜ ਵੀ ਅਪਣੇ ਗਡੇ ਦੇ ਪਹੀਆਂ ਦੀ ਵੀਲ ਟਰੈਕ ਚਾਰ ਫੁਟ ਸਾਢੇ ਅੱਠ ਇੰਚ ਹੀ ਰਖਦਾ ਹੈ ।

ਕੋਈ ਢਾਈ ਹਜ਼ਾਰ ਵਰਹੇ ਦਾ ਸਮਾਂ ਹੋਇਆ ਕਿ ਸਕੰਦਰ ਆਜ਼ਮ ਨੇ ਸਾਰੀ ਪ੍ਰਿਥਵੀ ਨੂੰ ਜਿਤਣ ਦਾ ਸੰਕਲਪ ਕੀਤਾ ਸੀ । ਉਹ ਯੂਨਾਨ ਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਚਲਕੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਤਲੁਜ ਦਰਿਆ ਤੋੜੀ ਮਾਰਦਾ ਲੁਟਦਾ ਤੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਨਿਵਾਉਂਦਾ ਹੋਇਆ ਅਪੜਿਆ ਸੀ । ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ ਕਈ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰ (Historian) ਵੀ ਸਨ । ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਨਾਉਂ ਮੈਗਸਥਨੀਜ਼ (Megasthenes) ਅਤੇ ਅਰਾਇਨ (Araian) ਸਨ । ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਜਿਥੇ ਭਾਰਤ ਵਰਸ਼ ਦੇ ਹੋਰ ਹਾਲਾਤ ਲਿਖੇ ਹਨ ਉਥੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨੀ ਕਾਰੀਗਰਾਂ ਬਾਬਤ ਵੀ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਹੈ । ਜਿਹਾ ਕਿ ਮੈਗਸਥਨੀਜ਼ ਅਪਣੀ *Ancient India* ਨਾਮ ਦੀ ਤਵਾਰੀਖ ਦੀ ਸੰਨ ੧੮੨੬ ਦੀ ਐਡੀਸ਼ਨ ਦੇ ਸੁਫਾ ੪੦ ਪੈਰਾ ੪੧ ਵਿਚ ਲਿਖਦਾ ਹੈ ਕਿ “ਭਾਰਤ ਵਰਸ਼ ਵਿਚ ਚੌਥੀ ਜਾਤੀ ਦਸਤਕਾਰਾਂ ਦੀ ਹੈ, ਇਹਨਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੁਝ ਤਾਂ ਜੰਗੀ ਹਥਿਆਰ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਅਜੇਹੇ ਹਥਿਆਰ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਨ ਜੋ ਕ੍ਰਿਸ਼ਾਣਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਲੋਕਾਂ ਵਾਸਤੇ ਕਈ ਇਕ ਪੇਸ਼ਿਆਂ ਵਿਚ ਲਾਭਕਾਰੀ ਹਨ । ਇਸ (ਕਾਰੀਗਰਾਂ ਦੀ) ਜਮਾਤ ਨੂੰ (ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ) ਸਿਰਫ ਟੈਕਸ ਹੀ ਮੁਆਫ ਨਹੀਂ ਹਨ ਬਲਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਹੀ ਖਜ਼ਾਨੇ ਵਿਚੋਂ ਵਜ਼ੀਫੇ ਭੀ ਮਿਲਦੇ ਹਨ । ਇਸੇ ਕਿਤਾਬ ਦੇ ਸੁਫਾ ੭੦ ਉਪਰ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ “ਜੇ ਪੁਰਸ਼ ਕਿਸੇ ਦਸਤਕਾਰ ਦਾ ਹੱਥ ਯਾ ਅੱਖ ਨਿਕੰਮੀ ਕਰ ਦੇਵੇ ਉਸ ਨੂੰ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦਿਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ” ਸੁਫਾ ੭੨ ਪਰ ਲਿਖਦਾ ਹੈ ਕਿ “ਉਹ ਪੁਰਸ਼ ਜੋ ਕਿਸੇ ਦਸਤਕਾਰ ਨੂੰ ਹਥੋਂ ਯਾ ਅੱਖੋਂ ਹੀਣਾ ਕਰ ਦੇਵੇ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦਾ ਭਾਗੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ” ਪ੍ਰਿਣਤ ਜੁਰਮ ਦੇ ਬਦਲੇ ਰਾਜਾ ਉਸ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਕੇਸ ਕਟਾਏ ਜਾਣ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਸਜ਼ਾ ਆਖਰੀ ਦਰਜੇ ਦੀ ਰੁਸਵਾਈ ਦਾ ਕਾਰਨ ਹੈ ਅਤੇ ਨੀਵੀਂ ਹੈ । ਇਸੇ ਹੀ ਪੁਸਤਕ ਦੇ ਪੰਨੇ ੩੦ ਤੇ

ਇਉਂ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ “ਇਥੋਂ ਦੇ ਵਸਨੀਕ ਖਾਣ ਪੀਣ ਦੀ ਅਧਕਤਾ ਦੇ ਕਾਰਨ ਆਮ ਕੱਦ ਨਾਲੋਂ ਲੰਮੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਚੇਹਰਿਆਂ ਤੇ ਗੋਰਵਤਾ ਅਤੇ ਮਾਣ ਭਲਕ ਮਾਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਹ ਲੋਗ ਸਿਲਪਕਾਰ ਵਿਦਿਆ ਦੇ ਭੀ ਬੜੇ ਕਾਰੀਗਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਬੜੀ ਸਾਫ਼ ਹਵਾ ਵਿਚ ਸਾਹ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਬਹੁਤ ਹੀ ਸਾਫ਼ ਤੇ ਖਾਲਸ ਪਾਣੀ ਪੀਂਦੇ ਹਨ।”

ਇਹ ਸਾਡੀ ਵਾਈ ਹਜ਼ਾਰ ਵਰਹੇ ਪਹਿਲੋਂ ਦੀ ਵਿਥਿਆ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਇਸ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਕਾਰੀਗਰਾਂ ਦਾ ਮਾਣ ਸੀ, ਇਜ਼ਤ ਸੀ ਅਤੇ ਸ਼ਾਹੀ ਖਜ਼ਾਨੇ ਵਿਚੋਂ ਵਜ਼ੀਫੇ ਮਿਲਦੇ ਸਨ।

ਸਾਡੀ ਅਨਗਹਿਲੀ ਤੇ ਗਿਰਾਵਟ ਦਾ ਸਮਾਂ

ਇਸ ਮਗਰੋਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰਾ ਸਮਾਂ ਅਸੀਂ ਯੂਨਿਟੀ ਤੇ ਆਰਗਨਾਈਜ਼ੇਸ਼ਨ (ਜਥੇਬੰਦੀ) ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਬੇਪ੍ਰਵਾਹੀ ਵਿਚ ਹੀ ਰਹੇ। ਤੇ ਫਲ ਇਹ ਨਿਕਲਿਆ ਕਿ ਉੱਚ ਵਿਦਿਆ, ਸਿਲਪ, ਚਿਤਰਕਾਰੀ ਤੇ ਕਲਾਕਾਰੀ ਆਦਿ ਵਿਦਿਆਵਾਂ ਤੋਂ ਹੀਣ ਹੋ ਕਰ ਅਪਣੀ ਸਾਰੀ ਕੀਰਤੀ ਗੁਆ ਬੈਠੇ। ਸਾਡਾ ਤਪ, ਤੇਜ਼, ਬਲ, ਪ੍ਰੀਸ਼ਰਮ ਨਸ਼ਟ ਹੋ ਗਿਆ। ਅਸੀਂ ਈਰਖਾ, ਖੁਦਗਰਜ਼ੀ, ਪ੍ਰਾਧੀਨਤਾ, ਕੰਗਾਲਤਾ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਕਰ ਹਿਮਾਲਾ ਦੀ ਉਚੀ ਚੋਟੀ ਤੋਂ ਰਸਾਤਲ ਵਿਚ ਜਾ ਡਿਗੇ। ਇਸ ਅਧੋਗਤੀ ਵਲ ਜਾਣ ਦੇ ਕਾਰਨਾਂ ਦੀ ਪੜਚੋਲ ਕੀਤੀਆਂ ਦੋ ਮੂਲ ਕਾਰਨ ਹੀ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

(ੳ) ਉਸ ਵੇਲੇ ਦੇ ਸਾਡੇ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਕਾਰੀਗਰੀ ਦੀ ਕੁੰਜੀ, ਨਵੀਆਂ ਨਵੀਆਂ ਕਾਵਾਂ ਕਢਣ ਵਾਲੀ ਅਕਲ, ਤੇ ਇਸਦੇ ਗੂੜ੍ਹ ਭੇਤਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸੀਨਿਆਂ ਤੱਕ ਹੀ ਮਹਿਦੂਰ ਰਖਿਆ, ਕਿਸੇ ਨਿਕਟ ਵਰਤੀ, ਸੰਬੰਧੀ ਚੇਲੇ, ਜਾਂ ਪੁਤਰ ਨੂੰ ਕੋਈ ਭੇਤ ਨਾ ਦਸਿਆ ਉਸ ਦੇ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਤੋਂ ਚਲੇ ਜਾਣ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਉਸਦੀ ਅਕਲ, ਕਾਰੀਗਰੀ, ਤੇ ਉਸਦੇ ਭੇਤ ਗੂੜ੍ਹ ਤਜਰਬਾ, ਲੋਪ ਹੋਗਿਆ।

(ਅ) ਉੱਚ ਵਿਦਿਆ ਨਾ ਸਿਖਣ ਕਰਕੇ ਕਾਵਾਂ ਕਢਣ ਵਾਲੇ ਕਾਟੀਗਰ ਅਪਣੇ ਤਜਰਬਿਆਂ, ਕਾਵਾਂ ਦੇ ਭੇਤਾਂ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਚਿਤਰਾਂ ਨੂੰ ਪੁਸਤਕਾਂ ਵਿਚ ਅੰਕਤ ਕਰਕੇ ਨਾ ਰਖ ਸਕੇ।

ਇਹ ਵੀ ਕਿਨੇ ਸ਼ੋਕ ਦੀ ਗਲ ਹੈ। ਕਿ ਅਨਯ ਜਾਤੀਆਂ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਵਿਚੋਂ ਵੀ ਕਿਸੇ ਨੇ ਅਜੇਹੀਆਂ ਲੋੜੀਂਦੀਆਂ ਸਿਲਪ, ਚਿਤਰਕਾਰੀ, ਕਲਾਕਾਰੀ, ਆਦਿ ਵਿਦਿਆਵਾਂ ਸੰਬੰਧੀ ਕੋਈ ਵੀ ਗੁੰਝ ਨਾ ਲਿਖਿਆ, ਭਾਵੇਂ ਜਾਪ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵੇਦ ਮੰਤਰਾਂ, ਮਹਾਂਭਾਰਤ ਆਦਿ ਦੇ ਜੰਗਾਂ, ਤੇ ਹੋਰ ਅਨਗਿਣਤ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ

ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਦਾ ਬਥੇਰਾ ਭੰਡਾਰ ਲਿਖ ੨ ਕੇ ਜਮਾਂ ਕੀਤਾ ।

“ਮੁੜ ਜਾਗਰਤ ਦੇ ਜਤਨ”

ਸਮੇਂ ਨੇ ਪਲਟਾ ਖਾਧਾ, ਕੁਝ ਉਂਗਲਾਂ ਤੇ ਗਿਣੇ ਜਾਨ ਵਾਲੇ ਬਰਾਦਰੀ ਦੇ ਦਰਦੀਆਂ ਨੇ ਮੁੜ ਉਦਮ ਅਰੰਭਿਆ, ਥਾਂ ਥਾਂ ਤੇ ਅਡੋ ਅਡ ਨਾਵਾਂ ਹੇਠ ਸਭਾਵਾਂ, ਕਮੇਟੀਆਂ ਬਣੀਆਂ, ਰਸਾਲੇ, ਅਖਬਾਰ ਜਾਰੀ ਹੋਏ, ਮਿਲ ਵਰਤਨੀ ਇਕਠ, ਕਾਨਫਰੰਸਾਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈਆਂ, ਪ੍ਰੈਸ ਅਤੇ ਪਲੈਟ ਫਾਰਮ ਪੁਰ ਕੌਮੀ ਤਰਕੀ ਦੀਆਂ ਵਿਉਂਤਾਂ ਹੇਠ ਲਗੀਆਂ । ਬਰਾਦਰੀ ਦਾ ਨੁਕਤਾ ਨਿਗਾਹ ਗੁਆਂਢੀ ਕੌਮਾਂ, ਤੇ ਸਰਕਾਰ ਪਰਤੀ ਦਰਸਾਇਆ ਜਾਣ ਲਗਾ । ਵਿਦਯਕ ਕਮੀ ਨੂੰ ਅਨਭਵ ਕਰਦਿਆਂ ਪਾਠਸ਼ਾਲਾਂ, ਸਕੂਲ ਤੇ ਕਾਲਜ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਏ । ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਅਸਥਾਨ ਇਹ ਵੀ ਹੈ ਜਿਥੇ ਤੁਸੀਂ ਅਜ ਸੁਸ਼ੋਭਤ ਹੋ ।

ਅਜ ਤੋਂ ੧੯ ਵਰਹੇ ਪਹਿਲੋਂ ਸੰਨ ੧੯੨੯ ਵਿਚ ਇਥੇ ਇਕ ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਸਕੂਲ ਖੋਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਜੋ ਮਿਡਲ ਤੋਂ ਹਾਈ ਬਣਿਆ ਤੇ ਕੁਝ ਜ਼ਰੂਰੀ ਤਿਆਰੀ ਤੋਂ ਉਪਰੰਤ ੧੯੪੬ ਵਿਚ ‘ਰਾਮਗੜੀਆ ਕਾਲਜ’ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਹੋਗਿਆ । ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਫਰਜ਼ਾਂ ਤੋਂ ਕੋਤਾਹੀ ਕਰਾਂਗਾਂ ਜੇਕਰ ਮੈਂ ਸ਼੍ਰੀ ਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਰਈਸ ਹਦੀਆ ਬਾਦੀ ਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸੁਭ ਜਤਨਾਂ ਤੇ ਦਿਲੀ ਲਗਨ ਦੀ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਨਾਂ ਕਰਾਂ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇੰਨਾ ‘ਵਰਿਹਾਂ ਵਿਚ ਇਸ ਆਸ਼ਰਮ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਤੇ ਉਨਤੀ ਲਈ ਕੀਤੇ, ਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਰਾਮਗੜੀਆ ਕੌਮ ਦਾ ਵਿਦਯਕ ਕੇਂਦਰ ਬਣਾ ਦਿਤਾ । ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਮ ਭਰਾਵਾਂ ਦੀ ਜਿੰਨਾਂ ਨੇ ਸ਼੍ਰੀ ਜੀ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਪੂਰੀ ੨ ਮਿਲਵਰਤਨ, ਸੁਭ ਇਛਿਆਵਾਂ ਤੇ ਗਾੜ੍ਹੇ ਪਸੀਨੇ ਦੀ ਕਮਾਈ ਨਾਲ ਇਸ ਆਸ਼ਰਮ ਨੂੰ ਸਿੰਢ ਕਰ ਇਸ ਚੋਟੀ ਤੇ ਪੁਚਾਇਆ ।

ਸਾਡਾ ਭਾਈ ਚਾਰਾ ਵਿਦਿਆ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਉਠ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ ਸੀ, ਤੇ ਵਿਦਿਆ ਹੀ ਹਰ ਇਕ ਸਮਾਜ ਦੀ ਕੰਗਰੋੜ (ਰੀੜ ਦੀ ਹਡੀ) ਹੁੰਦੀ ਹੈ । ਜਿਹੋ ਜਿਹੀ ਸਾਡੀ ਦਸਾ ਹੋ ਚੁਕੀ ਸੀ, ਉਸ ਤੇ ਉਠਣ ਲਈ ਸਾਨੂੰ ਵਿਦਿਆ ਦੀ ਹੀ ਲੋੜ ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਅਨਭਵ ਕਰਦਿਆਂ ਸਾਡੇ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਮੁਹਾਰਾਂ ਇਸ ਵਲ ਮੋੜੀਆਂ । ਆਮ ਉਚ ਵਿਦਿਆ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ, ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਦਸਤਕਾਰੀ ਦੇ ਗੁਣਾਂ ਲਈ ਇੰਜਨੀਅਰਿੰਗ ਜਾਂ ਇੰਨਡਸਟਰੀਅਲ ਸਕੂਲ ਕਾਲਜ ਨਹੀਂ ਚਲਾ ਸਕਦੇ ਸਾਂ । ਪਰ ਅਜ ਇਸ ਆਸ਼ਰਮ ਦੇ ਕਾਰਨ ਜਿਸ ਦੀ B. A. ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਜੋ ਸਾਡੀ ਤਰਕੀ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੀ ਹੈ, ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਰਖਦਿਆਂ ਸਾਨੂੰ ਅਗਲੇ Step ਪੁਰ ਪੈਰ ਰਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ।

ਅਜ ਅਧੀ ਦਰਜਨ ਤੋਂ ਵਧੀਕ ਆਸ਼ਰਮ ਇਸ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਹਨ

ਜੇਕਰ ਸਾਡੇ ਡੇਢ ਦਰਜਨ ਦੇ ਲਗ ਭਗ ਛੋਟੇ ਮੋਟੇ ਹੋਰ ਸਕੂਲ ਵੀ ਇਸਨੂੰ ਇਕ Well established centre ਜਾਣਕੇ ਇਸ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਹੋ ਜਾਣ, ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਅਪਣਾ ਅਗਾ ਛੇਤੀ ਹੀ ਰੋਸਨ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ।

ਰਾਮਗੜੀਆ ਯੂਨੀਵਰਸਟੀ ਦੀ ਬੁਨਿਆਦ

‘ਹੋਨਹਾਰ ਬਿਰਵਾ ਕੇ ਚਿਕਨੇ ਚਿਕਨੇ ਪਾਤ’ ਦੇ ਅਖਾਣ ਆਸਾਰ ਸਾਡਾ ਇਹ ਕੌਮੀ ਵਿਦਯਕ ਸੰਟਰ ਹੋਲੀ ੨ ਆਪਣੇ ਘੇਰੇ ਨੂੰ ਵਡੇਰਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤੁਸੀਂ ਇਹ ਜਾਣਕੇ ਖੁਸ਼ ਹੋਵੋਗੇ ਕਿ ਇਸ ਵੇਲੇ ਇਥੇ ਕਾਲਜ ਵਿਚ ਐਮ. ਏ. M.A. ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਜਾਰੀ ਹੈ।

ਇੰਜਨੀਅਰਿੰਗ ਕਾਲਜ ਵਿਚ ਡਰਾਫਟਸਮੈਨ, ਓਵਰਸੀਅਰੀ ਤੇ ਇੰਜਨੀਅਰੀ ਕਲਾਸਾਂ ਜਾਰੀ ਹਨ। ਟੈਕਨੀਕਲ ਕਾਲਜ ਹੋਣ ਤੋਂ ਇਕ ਹੋਰ ਮੰਜ਼ਲ ਤਹਿ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ। ਕੋਈ ਅਜਬ ਨਹੀਂ ਕਿ ਜੇ ਅਸੀਂ ਸਾਰੇ ਮਿਲਕੇ ਸ੍ਰ: ਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਰਈਸ ਹਦੀਆ ਬਾਦੀ ਨੂੰ ਇਕ ਹੋਰ ਹੰਬਲਾ ਮਾਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਕਰੀਏ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੀ ਜ਼ਮੀਨ ਤੇ ਬਾਗ ਦਾ ਕੁਝ ਹਿੱਸਾ ਹੋਰ ਦਾਨ ਦੇ ਕਰ, ਇਥੇ ਹੀ ‘ਐਗਰੀਕਲਚਰ ਕਾਲਜ’ ਵੀ ਖੋਲ੍ਹ ਦੇਣ। ਖੇਤੀ ਬਾੜੀ, ਬਾਗਬਾਨੀ, ਤੇ ਡਾਇਰੀ ਫਾਰਮ ਆਦਿ ਲਈ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਨਵੇਂ ਨਮੂਨੇ ਦੇ ਹਥਿਆਰ ਟ੍ਰੈਕਟਰ ਆਦਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਫਾਰਮ ਵਿਚ ਪੁਜ ਗਏ ਹਨ। ਇਸ ਤਰਾਂ ਇਹ ਜਾਣ ਲਵੋ ਕਿ ਅਸਾਂ ਨੇ ‘ਰਾਮਗੜੀਆ ਯੂਨੀਵਰਸਟੀ’ ਕਾਇਮ ਕਰ ਲੈਣ ਦਾ ਦੋ ਤਿਹਾਈ ਕੰਮ ਮੁਕਾ ਲਿਆ ਸਮਝੋ।

ਵਿਦਿਆ ਦੀ ਲੋੜ

ਵਿਦਿਆ ਹੀ ਇਕ ਅਜੇਹੀ ਚੀਜ਼ ਹੈ ਜੋ ਜੀਵ ਨੂੰ ਸੂਝਵਾਨ ਤੇ ਗਿਆਨਵਾਨ ਬਣਾਂਦੀ ਤੇ ਹਰ ਥਾਂ ਵਿਖੇ ਇਸ ਦਾ ਸਨਮਾਨ ਕਰਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਚਾਣਾਕਾ ਰਿਸ਼ੀ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੋਹਣਾ ਦੋਹਰਾ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ :-

“ਜਹਾ ਧਨੀ ਪਹੁੰਚੇ ਨਹੀਂ ਤਹਿ ਪਹੁੰਚੇ ਵਿਦਿਆਵਾਨ,

ਵਿਦਿਆ ਤਬ ਲਗ ਸੀਖੀਏ ਜਬ ਲਗ ਘਟ ਮੇਂ ਪ੍ਰਾਨ।

ਅਵਿਦਕ ਰਹਿਣਾ ਸਭ ਤੋਂ ਬੁਰੀ ਲਾਨਤ ਹੈ ਤੇ ਇਹੀ ਸਾਰੀਆਂ ਬੀਮਾਰੀਆਂ ਤੇ ਗਰੀਬੀ ਦੀ ਜੜ੍ਹ ਹੈ। ਕੋਈ ਕੌਮ ਵੀ ਅਵਿਦਕ ਰਹਿਕੇ ਤਰਕੀ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ ਯੂਰਪ, ਅਮਰੀਕਾ, ਜਾਪਾਨ ਆਦਿ ਦੇਸ਼ਾਂ ਨੇ ਇਸ ਵਿਦਿਆ ਦੇ ਪ੍ਰਤਾਪ ਕਰਕੇ ਹੀ ਬਮਿਸਾਲ ਤਰਕੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਥੋੜੇ ਜਿਹੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਹੀ ਹਵਾਈ ਜਹਾਜ਼, ਰੇਡੀਓ, ਵਾਇਰਲੈਸ, ਟੈਲੀਵੀਜ਼ਨ ਆਦਿ ਹੈਰਾਨ ਕਰ ਦੇਣ ਵਾਲੀਆਂ ਕਾਢਾਂ ਕਢਕੇ ਅਪਣਾ

ਨਾਮ ਰੋਸ਼ਨ ਕਰ ਲਿਆ।

ਪਰ ਇਕ ਅਸੀਂ ਹਾਂ ਜਿੰਨਾਂ ਨੇ ਵਿਦਿਆ ਵਲੋਂ ਅਜੇਹਾ ਮੂੰਹ ਮੋੜਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸਿਖਣਾ ਤਾਂ ਕੀ ਨੇੜੇ ਨਹੀਂ ਆਉਣ ਦਿਤਾ। ਪੜ੍ਹਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਤੋਂ ਨਫਰਤ ਕਰਨ ਲਗ ਪਏ। ਅਪਣੀ ਔਲਾਦ ਨੂੰ ਕਲਮਾਂ ਦਵਾਤਾਂ ਦੇ ਥਾਂ ਗੁਲੀ ਡੰਡੇ ਪਕੜਾਏ। ਅਸੀਂ ਗੁਆਂਢੀ ਬਰਾਦਰੀਆਂ ਤੇ ਕੌਮਾਂ ਤੋਂ ਢੇਰ ਪਿਛੇ ਰਹਿ ਗਏ।

ਜਿੰਨਾਂ ਸਿਲਪ, ਚਿਤਰਕਾਰੀ ਆਦਿ ਇੰਜਨੀਅਰਿੰਗ ਪੇਸ਼ਿਆਂ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਜਦੀ ਪੋਸ਼ੇ ਮੰਨਦੇ ਸਾਂ, ਉਹ ਵੀ ਸਾਡੇ ਹਥੋਂ ਜਾਂਦੇ ਰਹੇ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਾਡੇ ਸੰਦਾਂ ਦੇ ਨਾਉਂ ਵੀ ਚੰਗੀ ਤਰਾਂ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੇ, ਉਹ ਅਜ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮਹਿਕਮਿਆਂ ਵਿਚ ਅਫਸਰ, ਕਲਾਂ ਕਾਰਖਾਨੇ, ਮਿਲਾਂ ਦੇ ਮਾਲਕ, ਤੇ ਚਲੋਣ ਵਾਲੇ ਹਨ। ਸਿਆਣੇ ਕਿਹਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਵੀ ਭੁਲਾ ਨਾ ਜਾਣੀਏ ਜੋ, ਸੰਝ ਨੂੰ ਘਰ ਆ ਜਾਵੇ।

ਸ਼ੁਕਰ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡੇ ਦੋ ਦਰਜਨ ਦੇ ਕਰੀਬ ੨ ਸਕੂਲਾਂ ਵਿਚ ਸਾਡੇ ਭਰਾ ਆਪਣੇ ਬਾਲ ਬਚਿਆਂ ਨੂੰ ਵਿਦਿਆ ਦੇਣ ਦਾ ਜਤਨ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਸਾਨੂੰ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਪਿੰਡ ੨ ਤੇ ਗਲੀ ੨ ਪਲੂ ਫੇਰ ਦੇਈਏ ਕਿ ਹੁਣ ਵਿਦਿਆ ਦਾ ਜ਼ਮਾਨਾ ਹੈ, ਕੋਈ ਰਾਮਗੜ੍ਹੀਆ ਭਰਾ ਅਪਣੀ ਉਲਾਦ ਨੂੰ ਅਨਪੜ੍ਹ ਨਾ ਰਖੇ। ਸਗੋਂ ਬਚੇ ਦੀ ਰੁਚੀ ਵੇਖ ਕਰ ਉਸ ਨੂੰ ਵਧ ਤੋਂ ਵਧ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਨਾਲ ਫੌਜੀ, ਇੰਜਨੀਅਰਿੰਗ, ਡਾਕਟਰੀ, ਵਕਾਲਤ ਆਦਿ ਵਿਦਿਆਵਾਂ ਵਿਚ ਨਿਪੁੰਨ ਕਰੇ ਤਾਕਿ ਸਾਡੇ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦਾ ਭਵਿਖਤ ਬੜਾ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਹੋ ਸਕੇ।

ਟੈਕਨੀਕਲ ਵਿਦਿਆ ਦੇ ਕਾਲਜ ਦੀ ਲੋੜ

ਬੜੇ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਅਸੀਂ ਅਖਰੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਵਲ ਲਗੇ ਹੋਏ ਹਾਂ, ਤੇ ਲਗੇ ਵੀ ਰਹਿਣਾ ਪਵੇਗਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਜੀਵ ਨੂੰ ਗਿਆਨ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਅਜ ਕਲ ਦੀ ਵਿਦਯਕ ਪਰਣਾਲੀ ਸਾਨੂੰ ਕਲਰਕ ਤਾਂ ਬਣਾਂਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਆਰਥਕ ਤੌਰ ਤੇ ਚੰਗੇਰਾ ਜੀਵਨ ਬਤੀਤ ਕਰਨ ਲਈ ਰੋਜ਼ੀ ਕਮੋਣ ਦੀ ਜਾਚ ਨਹੀਂ ਦਸਦੀ। ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਲੋੜ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਅਪਣੀਆਂ ਮੁਹਾਰਾਂ ਟੈਕਨੀਕਲ ਵਿਦਿਆ ਵਲ ਨੂੰ ਵੀ ਮੋੜੀਏ, ਜੋ ਕਿ ਸਾਡਾ ਅਸਲ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਤੇ ਜੱਦੀ ਪੇਸ਼ਾ ਹੈ।

ਕੋਈ ਦੇਸ਼ ਵੀ ਟੈਕਨੀਕਲ ਕਾਰਿੰਦਿਆਂ ਤੇ ਹਰ ਪਰਕਾਰ ਦੇ ਮਾਹਰ ਕਾਰੀਗਰਾਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਦਸਤਕਾਰੀ ਵਿਚ ਉਨਤੀ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਤੇ ਦਸਤਕਾਰੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕੋਈ ਦੇਸ਼ ਵੀ ਆਪਣਾ ਆਰਥਕ ਜੀਵਨ ਉੱਚ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ।

ਪਿਛਲੇ ਡਜਰਬੇ ਨੇ ਇਹ ਗਲ ਦਸ ਦਿਤੀ ਹੈ ਕਿ ਲੜਕੇ ਸਕੂਲਾਂ ਕਾਲਜਾਂ ਵਿਚ ਜਾਂ ਤਾਂ ਪੜ੍ਹ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਜਾਂ ਕੰਮ ਸਿਖ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਦੋਨੋਂ ਕੰਮ

ਪੜ੍ਹਾਈ ਤੇ ਸਿਖਾਈ ਇਕੋ ਵੇਰ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ, ਤੇ ਨਾਂ ਹੀ ਹੁਣ ਦੇ ਯੂਨੀਵਰਸਟੀ ਦੇ ਨਿਯਮ ਹੀ ਅਜੇਹਾ ਕਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਸਕੂਲਾਂ ਕਾਲਜਾਂ ਦੇ ਨਿਰੇ ਇੰਜਨੀਅਰਿੰਗ, ਇੰਨਡਸਟਰੀਅਲ, ਟੈਕਨੀਕਲ, ਨਾਮ ਰਖਣ ਨਾਲ ਹੁਣ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਚਲਣਾ। ਹੁਣ ਤਾਂ ਸਿਧੇ ਤੌਰ ਤੇ ਇਕ ੨ ਕੰਮ ਨੂੰ ਕਰਨਾ ਹੋਵੇਗਾ।

ਭਾਰਤਵਰਸ਼ ਵਿਚ ਦਿਨੋ-ਦਿਨ ਵਧ ਰਹੀ ਦਸਤਕਾਰੀ ਨੂੰ ਅਨੁਭਵ ਕਰਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਸਾਨੂੰ ਅਪਣਾ ਹਿਸਾ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਤੇ ਅਪਣੇ ਹੋਣਹਾਰ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਦਸਤਕਾਰੀ ਵਿਚ ਮਾਹਰ ਕਰਨ ਲਈ ਇਕ ਵਖਰੀ ਹੀ ਸੁਤੰਤਰ ਸੁਸਾਇਟੀ ਕਾਇਮ ਕਰਕੇ ਸੁਤੰਤਰ ਤੌਰ ਤੇ ਇਕ 'ਰਾਮਗੜ੍ਹੀਆ ਟੈਕਨੀਕਲ ਕਾਲਜ' ਬੜੇ ਭਾਰੀ ਪੈਮਾਨੇ ਤੇ ਜਾਰੀ ਕਰ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿਸਦੀ ਵਰਕਸ਼ਾਪ (Workshop) ਅਜ ਕਲ ਦੀਆਂ ਮਾਡਰਨ ਮਸ਼ੀਨਾਂ ਨਾਲ ਮੁਕੰਮਲ ਤੇ ਲੇਬਾਰੇਟਰੀ ਪੂਰਨ ਹੋਵੇ। ਜਿਸ ਵਿਚ ਮਿਡਲ ਪਾਸ ਤੋਂ B Sc 'ਤਕ ਦੇ ਲੜਕੇ, ਅਡ ੨ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਸਿਖਾਈਆਂ ਲਈ ਅਡ ੨ ਕਲਾਸਾਂ ਵਿਚ ਲਏ ਜਾਣ। ਸਿਖਾਈ ਦੇ ਨੀਅਤ ਕੀਤੇ ਕੋਰਸਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਹਰ ਇਕ ਲੜਕੇ ਨੂੰ ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਤਾਂ ਆਮ ਸਿਖਿਆ ਤੇ ਜਨਰਲ Knowledge ਲਈ ਉਸ ਕਲਾਸ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਬਰਾਂਚਾਂ ਵਿਚ ਥੋੜਾ ੨ ਸਮਾਂ ਕੰਮ ਸਿਖਾ ਕਰ ਮਗਰੋਂ ਉਸਦੀ ਰੁਚੀ ਵੇਖ ਕਰ ਉਸ ਨੂੰ ਇਕ ਖਾਸ ਕੰਮ ਵਿਚ ਮਾਹਰ Specialist ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ।

(ੳ) ਮਿਡਲ ਪਾਸ ਲੜਕੇ:—

ਜੋ ਡਰਾਈਂਗ, ਪਾਟਨ ਮੇਕਰ, ਢਲਾਈ, ਸਮਿਥੀ, ਟਰਨਰ, ਫਿਟਰ, ਮੋਟਰ ਮਕੈਨਿਕ ਆਦਿ ੨ ਕੰਮਾਂ ਦੀ ਸਿਖਲਾਈ ਲਈ।

(ਅ) ਐਨਟ੍ਰੈਂਸ ਪਾਸ ਲੜਕੇ:—

ਜੋ ਬਿਜਲੀ, ਟੈਲੀਗਰਾਫੀ, ਵਾਇਰਲੈਸੀ, ਰੇਡੀਓ, ਟੈਲੀਵੀਜ਼ਨ, ਆਦਿ ੨ ਕੰਮਾਂ ਦੀ ਸਿਖਲਾਈ ਵਾਸਤੇ।

(ੲ) ਐਫ. ਐਸ.ਸੀ, ਬੀ. ਐਸ ਸੀ, ਪਾਸ ਲੜਕੇ:—

ਜੋ ਸਿਵਲ, ਮਕੈਨੀਕਲ, ਇੰਜਨੀਅਰਿੰਗ, ਅਲੈਕਟਰੀਕਲ, ਮਾਈਨਿੰਗ, ਆਦਿ ਇੰਜਨੀਅਰਿੰਗ ਦੀਆਂ ਡਿਗਰੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਸਿਖਾਈ ਲਈ।

ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਟੈਕਨੀਕਲ ਕਾਲਜ ਦੇ ਕੰਮ ਨੂੰ ਅਰੰਭ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮੇਰਾ ਖਿਆਲ ਹੈ ਕਿ ਕੁਝ ਲਾਇਕ ਪ੍ਰੈਕਟੀਕਲ ਟੈਕਨੀਸ਼ਨਾਂ ਦੀ ਇਕ ਕਮੇਟੀ ਨੀਅਤ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਜੋ ਇਸ ਇਨਸਟੀਚਿਊਟ ਦੀ ਸਾਰੀ ਸਕੀਮ, ਪਲੈਨ, ਬਿਲਡਿੰਗ ਦਾ ਨਕਸ਼ਾ, ਮਸ਼ੀਨਰੀ, ਸਾਮਾਨ ਦੀ ਲਿਸਟ, ਸਿਖਾਈ ਦਾ ਕੋਰਸ, ਮੈਨੇਜਮੈਂਟ,

ਸਟਾਫ਼, ਖਰਚ ਦਾ ਅਟਾ ਸਟਾ, ਰੁਪਏ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਆਦਿ ਪੁਰ ਛੇਤੀ ਤੋਂ ਛੇਤੀ ਆਪਣੀ ਪੂਰੀ ੨ ਰਪੋਰਟ ਪੇਸ਼ ਕਰੇ। ਜਿਸ ਪੁਰ ਵਿਚਾਰ ਹੋਕਰ, ਫੈਰਨ ਹੀ ਕੰਮ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਜੇਕਰ ਅਸਾਂ ਨੇ ਹੁਣ ਵੀ ਸਮੇਂ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਅਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਨਾ ਤੋਰਿਆ ਤਾਂ ਕੁਝ ਸਾਲਾਂ ਮਗਰੋਂ ਸਾਡੇ ਪਲੇ ਪਛਤਾਉਣ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੋਰ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਰਹੇਗਾ।

ਖੇਤੀ ਬਾੜੀ ਦੇ ਸੰਦ ਤੇ ਪੇਂਡੂ ਦਸਤਕਾਰੀ

ਉਂਕਿ ਸਾਡਾ ਦੇਸ਼ ਖੇਤੀ ਬਾੜੀ ਪੁਰ ਵਧੇਰੇ ਨਿਰਭਰ ਹੈ ਤੇ ਆਮ ਵਸੋਂ ਵੀ ਪੇਂਡੂ ਹੈ, ਤੇ ਸਾਡੇ ਭਾਈ ਚਾਚੇ ਦਾ ਬਹੁਤਾ ਲਗਾਓ ਵੀ ਖੇਤੀ ਬਾੜੀ ਦੇ ਸੰਦਾਂ ਤੇ ਪਿੰਡਾਂ ਦੀ ਜਨਤਾ ਨਾਲ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਮੇਰੀ ਇਹ ਰਾਇ ਹੈ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਤੇ ਛੇਤੀ ਹੀ ਮਿਡਲ ਪਾਸ ਲੜਕਿਆਂ ਵਾਲੀ ਜਮਾਤ ਦਾ ਕੰਮ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਦਾ ਆਰੰਭ ਵੀ ਥੋੜੇ ਰੁਪਏ, ਥੋੜੀਆਂ ਮਸ਼ੀਨਾਂ ਤੇ ਥੋੜੇ ਸਟਾਫ਼ ਨਾਲ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਇਸ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਖੇਤੀ ਬਾੜੀ ਦੇ ਸੰਦਾਂ, ਪਾਣੀ ਕਢਣ ਦੇ ਪੰਪਾਂ, ਟੋਕਾ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਮਸ਼ੀਨਾਂ, ਹਰਟਾਂ, ਹਲਾਂ, ਗੰਨੇ ਪੀੜਨ ਦੇ ਵੇਲਣੇ, ਸੂਤ ਕਤਣ ਲਈ ਨਵੇਂ ਚਰਖੇ, ਕਪੜਾ ਬੁਣਨ ਦੀਆਂ ਖੜੀਆਂ, ਤੇਲ ਕਢਣ ਦੇ ਕੋਹਲੂ ਤੇ ਹੋਰ ਨਿਤ ਵਰਤੋਂ ਵਿਚ ਔਣ ਵਾਲੀਆਂ ਆਮ ਚੀਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਨਵੇਂ ਰੂਪ ਤੇ ਸੋਹਣੇ ਢੰਗ ਵਿਚ ਤਿਆਰ ਕਰਨਾ ਸਿਖਾਇਆ ਜਾਵੇ।

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲੇ ਤਾਂ ਪੇਂਡੂ ਦਸਤਕਾਰੀ ਦੀ ਤਰਕੀ ਹੋਵੇਗੀ ਤੇ ਨਾਲੇ ਸਾਡੇ ਹੀ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਵਸਣ ਵਾਲੇ ਕਾਰੀਗਰ ਭਰਾਵਾਂ ਨੂੰ ਲਾਭ ਪੁਜੇਗਾ।

ਸਾਡੀਆਂ ਚਲ ਰਹੀਆਂ ਇੰਡਸਟਰੀਆਂ

ਸਾਨੂੰ ਅਗਾ ਦੌੜ ਤੇ ਪਿਛਾ ਚੌੜ ਵਾਲੇ ਔਗਣ ਤੋਂ ਬਚਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਭਰਾ ਇਸ ਸਮੇਂ ਵੀ ਬਿਅੰਤ ਹੀ ਛੋਟੀਆਂ ੨ ਇੰਡਸਟਰੀਆਂ ਪਿੰਡਾਂ ਤੇ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਚਲਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਜੋ ਤਿੰਨਾਂ ਹਿਸਿਆਂ ਵਿਚ ਗਿਣੀਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ।

੧. ਔਇਲ ਇੰਜਨ, ਮਸ਼ੀਨਰੀ, ਮਸ਼ੀਨ ਟੂਲ, ਹੌਜ਼ਰੀ ਮੈਨੂਫੈਕਚਰਿੰਗ, ਆਇਰਨ ਰੀ ਰੋਲਿੰਗ, ਟੋਕਾ ਮਸ਼ੀਨਾਂ ਆਦਿ।

੨. ਸਾਈਕਲ, ਸੀਉਇੰਗ ਮਸ਼ੀਨ, ਸਿਨੇਮਾ, ਮੋਟਰ, ਆਦਿ ਦੇ ਸਪੇਅਰ ਪਾਰਟਸ, ਹਲਟ, ਘੁਲਾੜੀਆਂ, ਆਦਿ।

੩. ਹੋਰ ਮੈਟਲ ਵਰਕਸ, ਕਟਲਰੀ, ਬਿਲਡਿੰਗ ਮਟੀਰੀਅਲ, ਸਟੀਲ ਟ੍ਰੇਕ, ਭਾਂਡੇ, ਤਾਲੇ, ਆਦਿ ।

ਤਜਰਬੇ ਵਿਚ ਆਕੇ ਪਰਖੀ ਹੋਈ ਗਲ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡੇ ਭਰਾ ਸਰਮਾਜਾ ਵੀ ਲੋਏ, ਮੋਹਨਤ ਵੀ ਕਰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਜਦੋਂ ਮਾਰਕੀਟ ਵਿਚ ਮਾਲ ਵੇਚਨ ਲਈ ਲੈਕੇ ਜਾਏ ਹਨ, ਤਾਂ ਉਹ ਲਾਭ ਨਹੀਂ ਲੈ ਸਕਦੇ ਜੋ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ । ਲੋਕੀ ਸਾਡੀ ਨਾ ਵਾਕਫੀਅਤ ਤੋਂ ਫਾਇਦਾ ਉਠਾ ਕੇ, ਮਾਲ ਘਟ ਰੇਟਾਂ ਤੇ ਲੈਂਦੇ ਹਨ ਤੇ ਅਗੇ ਅਠ ਅਠ ਦਸ ੨ ਗੁਣਾਂ ਵਧ ਕੀਮਤ ਲਾਕੇ ਵੇਚਦੇ ਹਨ । ਇਸਤਰਾਂ ਅਸੀਂ ਬੜੇ ਨੁਕਸਾਨ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਹਾਂ । ਇਸਦਾ ਕਾਰਨ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡੇ ਇਸ ਫੰਗ ਵਿਚ ਕੁਝ ਨੁਕਸ ਹਨ । ਜੋ ਦੂਰ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ । ਇਸ ਲਈ ਪਹਿਲਾਂ ਨੁਕਸਾਂ ਦਾ ਪਤਾ ਲਾਈਏ, ਤੇ ਫੇਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਦਾ ਜਤਨ ਸੋਚਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ।

ਖੋਜ ਕੀਤੀਆਂ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਨੁਕਸਾਂ ਦਾ ਪਤਾ ਚਲਦਾ ਹੈ । ਕਿ:-

(ੳ) ਸਾਡੇ ਵਿਚ ਕੋਈ ਵੀ ਅਜੇਹੀ ਮਜ਼ਬੂਤ ਫਰਮ ਨਹੀਂ ਜਿਸ ਦੇ ਮਾਲ ਦੀ out put ਪ੍ਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀਆਂ ਫਰਮਾਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਤੇ ਖੂਬਸੂਰਤ, ਪਾਏਦਾਰ, ਸਟੈਨਡਰਡ ਸਾਈਜ਼, ਵਿਚ ਤੇ ਸਸਤੀ ਤੇ ਵਧੀਕ ਹੋਵੇ, ਇਸਦੇ ਨਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਸਾਡਾ ਮਾਲ ਘਟ ਨਿਕਲਦਾ ਹੈ, ਮਾਲ ਘਟ ਨਿਕਲਨ ਕਰਕੇ ਅਸੀਂ ਬੋੜੇ ਮਾਲ ਲਈ ਵਧੀਆ ਮੈਨੇਜਮੈਂਟ (ਪ੍ਰਬੰਧ) ਤੇ ਚੰਗੇ ੨ ਕਾਰੀਗਰ ਵਧੇਰੀਆਂ ਤਨਖਾਹਾਂ ਦੇਕਰ ਨਹੀਂ ਰਖ ਸਕਦੇ । ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਸਾਡਾ ਮਾਲ ਮਾਰਕੀਟ ਵਿਚ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਤੇ ਉਹ ਦਰਜਾ ਨਹੀਂ ਲੈ ਸਕਦਾ, ਜੋ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ।

(ਅ) ਸਾਡਾ ਕੈਪੀਟਲ (ਸਰਮਾਇਆ) ਬਹੁਤ ਹੀ ਘਟ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਅਸੀਂ ਬਹੁਤਾ ਮਾਲ ਬਣਾਕੇ ਆਪਣੇ ਹਥ ਵਿਚ ਸਟਾਕ (Stock) ਨਹੀਂ ਰਖ ਸਕਦੇ । ਤੇ ਮਾਰਕੀਟ ਦੇ ਚੜ੍ਹਾਉ ਲਹਾਉ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਉਕਾ ਹੀ ਨਾ ਰਖਦੇ ਹੋਏ, ਛੇਤੀ ਤੋਂ ਛੇਤੀ ਦੇਕਰ ਪੈਸੇ ਲੈਣ ਦੀ ਕਰਦੇ ਹਾਂ । ਇਸਤਰਾਂ ਵੀ ਅਸੀਂ ਨੁਕਸਾਨ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਹਾਂ ।

(ੲ) ਸਾਡੇ ਵਿਚ ਵਿਦਿਆ ਦਾ ਘਾਟਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ, ਅਸੀਂ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿਚ ਹੀ ਆਪਣੇ ਕਾਰਖਾਨਿਆਂ ਦੀ Lay out ਵਿਉਂਤ, ਚੰਗੀ ਨਹੀਂ ਰਖ ਸਕਦੇ, ਤੇ ਨਾਂ ਹੀ ਅਜ ਕਲ ਦੇ ਸਾਂਈਟੀਫਿਕ ਤਰੀਕਿਆਂ ਨਾਲ ਸੋਹਣਾ ਤੇ ਸੁਚਜਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ।

ਇਹ ਕਿਸ ਤੋਂ ਭੁਲੀ ਹੋਈ ਗਲ ਹੈ ਕਿ ਜੰਗ ਦੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਕੰਟਰੋਲ ਦੇ ਕਾਰਨ ਹਰ ਇਕ ਚੀਜ਼ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀ ਕਿਤਨੀ ਔਕੜ ਸੀ, ਫੇਰ ਵੀ ਬਾਰਸ਼ੁਖ ਤੇ ਪੜ੍ਹੇ ਲਿਖੇ ਸਜਣ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਤਰਾਂ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਦੇ ਕੇ ਅਫਸਰਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲ-ਮਿਲਾ

ਕੇ ਆਪਣੇ ਨਾਮ ਤੇ ਕੋਟੇ ਲੁਆ ਲੈਂਦੇ । ਵਿਚਾਰੇ ਗਰੀਬ, ਅਨਪੜ੍ਹ ਤੇ ਅਨਜਾਣ ਇਸ ਤੋਂ ਵਾਂਞੇ ਰਹਿ ਜਾਂਦੇ ।

ਹੁਣ ਸਵਾਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਨੁਕਸ ਕਿਵੇਂ ਦੂਰ ਹੋਣ ? ਮੇਰੀ ਸਮਝ ਵਿਚ ਇਸ ਤਰਾਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ :-

(ੳ) ਜਿੰਨੀਆਂ ਵੀ ਛੋਟੀਆਂ ੨ ਇੰਡਸਟਰੀਆਂ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਹਰ ਇਕ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਇੰਡਸਟਰੀਆਂ ਦੀ ਅਡ ੨ ਥਾਵਾਂ ਤੇ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਸੈਂਟਰ ਕਾਇਮ ਕਰਕੇ ਕੋਓਪਰੇਟਿਵ (Co-operative) ਸੋਸਾਇਟੀਆਂ ਬਣਾਈਆਂ ਜਾਣ ਤੇ ਫੇਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੀਆਂ ਸੁਸਾਇਟੀਆਂ ਦੀ ਇਕ ਸੈਂਟਰਲ ਬਾਡੀ (Central Body) ਬਣ ਜਾਵੇ; ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਡੋ ਅਡੋ ਥਾਵਾਂ ਤੇ ਬਣੀਆਂ ਸੁਸਾਇਟੀਆਂ ਦੇ ਇਹ ਫਰਜ਼ ਹੋਣ:-

ਹਰ ਇਕ ਛੋਟੇ ਤੋਂ ਛੋਟੇ ਕਾਰਖਾਨੇਦਾਰ ਨੂੰ ਮੈਂਬਰ ਬਨੋਣਾ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ Raw material ਕਚਾ (ਮਾਲ) ਦੇਣਾ, ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਮਾਲ ਲੈਣਾ, ਮਾਲ ਦਾ ਸਟੈਂਡਰਡ ਨੀਅਤ ਕਰਨਾ, ਮਾਲ ਦੇ ਨਿਰਖ (ਕੀਮਤਾਂ) ਨੀਅਤ ਕਰਨੀਆਂ, ਲੋੜੀਂਦੇ ਕੰਮਾਂ ਲਈ ਹਰ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀ ਵਾਕਫੀਅਤ ਦੇਣੀ, ਸਮੇਂ ੨ ਸਿਰ, ਆਪਣੇ ਇਨਸਪੈਕਟਰ ਭੇਜ ਕਰ ਮਾਲ ਦੇ ਨੁਕਸਾਂ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰੋਣਾ, ਮੰਡੀਆਂ ਜਾਂ ਮਾਰਕੀਟ ਵਿਚ ਮਾਲ ਬੇਚਣਾ, ਸੈਂਟਰਲ ਬਾਡੀ ਦੀਆਂ ਹਦਾਇਤਾਂ ਨੂੰ ਮੈਂਬਰਾਂ ਤਕ ਪੁਚੋਣਾ ਆਦਿ ਤੇ ਵਡੀ ਸੈਂਟਰਲ ਬਾਡੀ ਦੇ ਮੁਖ ਕੰਮ ਇਹ ਹੋਣ ਕਿ:-

ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸੁਸਾਇਟੀਆਂ ਦੀ ਮਦਤ ਲਈ ਯੋਗ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਨਾ ਸੂਬਕ ਤੇ ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨਾਲ ਲਿਖਾ ਪੜ੍ਹੀ ਕਰਕੇ Raw material (ਕਚੇ ਮਾਲ) ਨੂੰ ਕੋਟਿਆਂ (ਹਿਸਿਆਂ) ਵਿਚ ਲੈਕੇ ਦੇਣ ਦਾ ਜਤਨ ਕਰਨਾ ਕਾਰੀਗਰੀ ਦੀ ਉਨਤੀ ਲਈ ਯੋਗ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਵਜ਼ੀਫੇ ਦੇ ਕਰ ਸਿਖਿਆ ਲਈ ਭੇਜਣਾ ਅਡੋ ਅਡੋ ਇੰਡਸਟਰੀਆਂ ਲਈ ਅਡੋ ਅਡੋ ਮਹਿਕਮੇ ਕਾਇਮ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ Up-to-date ਵਾਕਫੀਅਤ ਨਾਲ ਭਰਪੂਰ ਰਖਣਾ ।

ਇੰਜਨੀਅਰਿੰਗ, ਇਲੈਕਟਰੀਕਲ, ਮਾਈਨਿੰਗ, ਕਮਰਸ਼ਲ ਇੰਡਸਟਰੀ ਆਦਿ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਪਰ ਆਪਣੇ ਭਰਾਵਾਂ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਲਈ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਪੁਸਤਕਾਂ ਤਿਆਰ ਕਰੋਣੀਆਂ ਆਦਿ । ਇਸ ਤਰਾਂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਅਸੀਂ ਛੇਤੀ ਹੀ ਤਰਕੀ ਕਰ ਸਕਾਂਗੇ ਤੇ ਕਾਫੀ ਘਾਟੇ ਤੋਂ ਬਚ ਜਾਵਾਂਗੇ ।

ਸਰਕਾਰ ਪ੍ਰਤੀ ਕੁਝ ਗਲਾਂ

ਭਾਰਤਵਰਸ਼ ਆਜ਼ਾਦ ਹੋ ਚੁਕਾ ਹੈ । ਕੌਮੀ ਸਰਕਾਰ ਸਥਾਪਤ ਹੋ ਚੁਕੀ ਹੈ, ਜੇ ਇਸ ਦੀ ਖੁਸ਼ਹਾਲੀ, ਪ੍ਰਫੁਲਤਾ ਤੇ ਉਨਤੀ ਲਈ ਬੜੀਆਂ ੨ ਸਕੀਮਾਂ, ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਵਧੀਆ ਖੁਰਾਕ, ਚੰਗੀ ਪੁਸ਼ਾਕ ਤੇ ਸੋਹਣੀ ਰਹਾਇਸ਼ ਦੇਣ ਪਰ ਵਿਚਾਰਾਂ ਕਰ ਰਹੀ

ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਇਹ ਸਮਝ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਘੋਰ ਜੰਗ ਦੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਵਧੀਆ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਫੌਜੀ ਸਸਤ੍ਰ, ਜੰਗੀ ਬੇੜੇ ਹਵਾਈ ਜਹਾਜ਼ ਤੇ ਹੋਰ ਲੋੜੀਂਦਾ ਸਾਮਾਨ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਦਸਤਕਾਰਾਂ (ਕਾਰੀਗਰਾਂ) ਦੀ ਜਿੰਨੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਉਤਨੀ ਹੀ ਲੋੜ ਅਮਨ ਦੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਭੀ ਉਪਜਾਊ ਸੰਦਾਂ, ਕਪੜੇ ਬਨੇਣ ਤੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੋਰ ਸਾਮਾਨ ਨਾਲ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਪ੍ਰਫੁੱਲਤ ਕਰਨ ਲਈ ਦਸਤਕਾਰਾਂ ਦੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਕਾਰੀਗਰ ਹੀ ਹੈ ਜੋ ਆਦਿ ਕਾਲ ਤੋਂ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਹਰ ਇਕ ਪ੍ਰਾਨੀ, ਗਰੀਬ ਤੋਂ ਅਮੀਰ ਤੇ ਚਪੜਾਸੀ ਤੋਂ ਰਾਜੇ ਤਕ ਦੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰੀਆਂ ਕਰਦਾ ਤੇ ਸਿਖਿਆ ਦਿੰਦਾ ਆਇਆ ਹੈ। ਸੋ ਸ਼ੁਕਾਰ ਨੂੰ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦੇ ਸਜਣਾਂ ਦੀ ਖੁਲ੍ਹੇ ਦਿਲ ਨਾਲ ਮਦਦ ਕਰੇ। ਤਾਕਿ ਅਸੀਂ ਦਸਤਕਾਰੀ ਨੂੰ ਉੱਚੇ ਪੈਮਾਨੇ ਤੇ ਲੈ ਜਾ ਸਕੀਏ। ਸਾਡੀ ਕੌਮ ਵਿਚ ਪਿਛੇ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਜ ਭੀ ਸੈਂਕੜੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਨਵੀਨ ਕਾਢਾਂ ਕਢਨ ਵਾਲੇ inventor ਹਨ, ਜੋ ਸਮੇਂ ਦੀ ਕਾਲੀ ਚਾਦਰ ਹੇਠ ਲੁਕੇ ਪਏ ਹਨ।

ਇਸ ਨਵੀਨ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਭੀ ਦਸਤਕਾਰਾਂ (ਕਾਰੀਗਰਾਂ) ਦੇ ਅਜੇਹੇ ਹੀ ਹੱਕ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ, ਜੋ ਪਿਛਲੇ ਜ਼ਮਾਨੇ ਵਿਚ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਮੈਂ ਪਿਛਲੇ ਪੰਨਿਆਂ ਵਿਚ ਇਕ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ ਦੀ ਪੁਸਤਕ Ancient India ਵਿਚੋਂ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਤਦ ਹੀ ਏਹ ਦੇਸ਼ ਮੁੜ ਤਰੱਕੀ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਸ਼ੁਕਾਰ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਤਰੀਕਿਆਂ ਨਾਲ ਦਸਤਕਾਰਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰਕੇ ਦਸਤਕਾਰੀ ਵਿਚ ਤਰੱਕੀ ਕਰਾ ਸਕਦੀ ਹੈ :-

(ੳ) ਸਾਡੀ ਕੌਮ ਦੇ ਖੁਲ੍ਹੇ ਕਾਰਖਾਨਿਆਂ ਨੂੰ ਖੁਲ੍ਹੇ ਤੌਰ ਤੇ Expand ਕਰਨ ਲਈ ਬਹੁਤ ਹੀ ਘਟ ਸੂਦ ਤੇ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਲਈ ਕਰਜ਼ਾ ਦੇ ਕਰ।

(ਅ) ਸਾਡੀ ਕੌਮ ਦੇ ਲਾਇਕ ਤੇ ਵਿਦਵਾਨ ਸਜਣਾਂ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਹਰ ਇਕ ਟੈਕਨੀਕਲ, ਇੰਜਨੀਅਰਿੰਗ, ਇੰਡਸਟਰੀਅਲ, ਮਾਈਨਿੰਗ ਤੇ ਰੇਲਵੇ ਆਦਿ ਮਹਿਕਮਿਆਂ ਵਿਚ ਭਾਰੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਨੌਕਰ ਲੈ ਕੇ।

(ੲ) ਪੇਂਡੂ ਦਸਤਕਾਰੀ ਨੂੰ ਚੰਗੇ ਪੈਮਾਨੇ ਤੇ ਚਲਾਉਣ, ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਹਰ ਇਕ ਪੇਂਡੂ ਤੇ ਸ਼ਹਿਰੀ ਕਾਰੀਗਰ ਨੂੰ ਲੋੜੀਂਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਖਰੀਦਣ ਦੇ ਹੱਕ ਦੇਣ ਤੋਂ।

(ਸ) ਦਸਤਕਾਰੀ ਦੀ ਉਚ ਸਿਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਸਾਡੀ ਕੌਮ ਦੇ ਹੇਠਹਾਰ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਵਜ਼ੀਫੇ ਦੇ ਕਰ ਇੰਗਲੈਂਡ, ਅਮਰੀਕਾ, ਜਰਮਨੀ, ਜਾਪਾਨ ਆਦਿ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਭੇਜਣ ਤੋਂ।

ਆਜ਼ਾਦ ਭਾਰਤ ਵਰਸ਼ ਦੀ ਰਾਜ-ਪਣਾਲੀ ਵਿਚ ਹਰ ਇਕ ਸ਼ਹਿਰੀ ਦੇ ਇਕੋ ਜਿਹੇ ਹੱਕ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਪੁਰਾਣੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਰਾਜ ਦੇ ਸਮੇਂ ਦੀ Divide & rule ਦੀ ਪਾਲੀਸੀ, ਜ਼ਾਤ ਪਾਤ ਤੇ ਉਚ ਨੀਚ ਦੇ ਭੇਤ, ਐਗਰੀਕਲਚਰਿਸਟ ਤੇ

ਨਨ-ਐਗਰੀਕਲਚਰਿਸਟ (ਜ਼ਿਮੀਂਦਾਰ ਗੈਰ-ਜ਼ਿਮੀਂਦਾਰ) ਦੇ ਵਖੇਵੇ ਵਾਲੀ ਨਹੀਂ ਰਹਿਣੀ ਚਾਹੀਦੀ।

ਇਸ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਇਕ ਹੋਰ ਸੋਚਣ ਤੇ ਵਿਚਾਰਨ ਵਾਲੀ ਗਲ ਹੈ ਕਿ ਪੂਰਬੀ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸ਼ਕਾਰ ਇਸ ਸਮੇਂ ਕਈ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਕਾਲਜਾਂ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਕਿਆ ਹੀ ਚੰਗਾ ਹੋਵੇ ਜੇਕਰ ਉਹ ਸਾਡੇ ਇਸ ਫਗਵਾੜੇ ਦੇ ਕਾਲਜ ਦੇ ਵਿਚ ਹੀ ਇੰਜਨੀਅਰਿੰਗ, ਟੈਕਨੀਕਲ ਤੇ ਇੰਡਸਟਰੀਅਲ ਕਾਲਜ ਚਲਾਉਣ ਵਿਚ ਸਾਡੀ ਤੇ ਅਪਣੀ ਮਦਦ ਕਰੇ। ਏਥੇ ਏਹ ਗਲ ਦਸਣੇ ਭੀ ਸੰਕੋਚ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਕਿ ਇਹ “ਰਾਮਗੜ੍ਹੀਆ ਕਾਲਜ ਤੇ ਇਸ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਆਸ਼ਰਮ ਰਾਮਗੜ੍ਹੀਆ ਬਰਾਦਰੀ ਦੀ ਦਿਲੀ ਉਦਾਰਤਾ ਤੇ ਮਾਲੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਹੀ ਚਲ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਹਨਾਂ ਆਸ਼ਰਮਾਂ ਦੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ, ਬਿਲਡਿੰਗਾਂ ਬਣਨ ਵਿਚ ਕੋਈ ਬਾਹਰਲੀ ਜਾਂ ਸ਼ਕਾਰੀ ਸਹਾਇਤਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਰਾਜਨੀਤਕ ਪਹਿਲੂ ਦੀ ਸੋਝੀ

ਨਵੀਨ ਭਾਰਤ ਵਿਚੋਂ ਪੁਰਾਣੀ ਗੁਲਾਮੀ ਦਾ ਯੁਗ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਹਰ ਪੁਰਸ਼ ਨੂੰ ਸੁਤੰਤਰ ਤੌਰ ਤੇ ਅਪਣੇ ਖਿਆਲ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਨ ਦਾ ਹੱਕ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਮਿਯੂਸੀਪਲ ਕਮੇਟੀਆਂ, ਡਿਸਟਰਿਕਟ ਬੋਰਡਾਂ, ਕੌਂਸਲਾਂ ਅਸੈਂਬਲੀਆਂ ਵਿਚ ਅਗੇ ਨੂੰ ਸਰਵ ਪ੍ਰਿਆ ਸਾਂਝੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਹੋਣੀਆਂ ਹਨ। ਹਰ ਪ੍ਰਾਨੀ ਨੂੰ ਰਾਜ-ਪ੍ਰਬੰਧ ਦੇ ਢੰਗਾਂ ਨੂੰ ਜਾਨਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ।

ਸਾਨੂੰ ਅਪਣੀ ਅਜੇਹੀ ਜਥੇਬੰਦੀ ਬਨਾਉਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਜੋ ਚੋਣਾਂ ਦੇ ਸਮੇਂ ਸਾਡੀ ਸਹੀ ਅਗਵਾਈ ਕਰੇ, ਸਾਨੂੰ ਵੋਟ ਦੇਣ ਤੇ ਮੈਂਬਰ ਖੜੇ ਹੋਣ ਲਈ ਰਾਹ ਦਸੇ। ਸਾਡੀਆਂ ਵੋਟਾਂ ਗੰਢ ਟੁਟਣ ਤੋਂ ਮਾਲਾ ਦੇ ਮੋਤੀ ਖਿੰਡ ਜਾਣ ਵਾਂਗ ਅਡੋ ਅਡੀ ਨਾ ਹੋਣ, ਸਗੋਂ ਸਾਰੀ ਦੀ ਸਾਰੀ ਰਾਮਗੜ੍ਹੀਆ ਬਰਾਦਰੀ ਦੀਆਂ ਵੋਟਾਂ ਇਕ ਸਾਲਿਡ ਬਲਾਕ Solid Block ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਕੱਠੀਆਂ ਹੋਣ। ਇਕ ਇਕ ਖੁਦਗਰਜ਼ ਮੈਂਬਰ ਅਡੋ ਅਡ ਥਾਂ ਤੇ ਭਰਾਵਾਂ ਨੂੰ ਪਾੜ ਕਰ ਅਪਣਾ ਮਤਲਬ ਸਿਧ ਨਾ ਕਰੇ, ਸਗੋਂ ਸਾਡੀ ਸਮੁੱਚੀ ਬਰਾਦਰੀ ਜੋ ਫੈਸਲਾ ਕਰੇ ਹਰ ਭਰਾ ਉਸ ਨੂੰ ਸਿਰਮੱਥੇ ਤੇ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰ ਕੇ ਅਪਣੀ ਏਕਤਾ ਦਾ ਸਬੂਤ ਦੇਵੇ। ਇਸੇ ਵਿਚ ਸਾਡੀ ਕਲਿਆਣ ਹੈ।

ਭਾਈ ਚਾਰਕ ਸੁਧਾਰ

ਸਾਡੇ ਵਿਚ ਕਈ ਸਭਾਵਾਂ ਤੇ ਕਮੇਟੀਆਂ ਭਾਈ ਚਾਰਕ ਵਿਹਾਰ ਸੁਧਾਰ ਲਈ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਜੋ ਸਲਾਘਾ ਯੋਗ ਹਨ।

ਪਰ ਇੰਨਾਂ ਤੋਂ ਜਿੰਨਾਂ ਲਾਭ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ ਉਹ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਗਿਆ ॥ ਭਾਵੇਂ ਕਈ ਵੇਰ ਕੋਸ਼ਸ਼ਾਂ ਹੋਈਆਂ ਕਿ ਵਿਆਹਾਂ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿਚ ਦੋ ਗੋਤ ਰਖੇ ਜਾਣ ਵਜੂਲ ਖਰਚੀ ਬੰਦ ਹੋਵੇ, ਰਸਮਾਂ ਵਿਚ ਸੁਧਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਪਰ ਪਰਨਾਲਾ ਉਥੇ ਦਾ ਉਥੇ ਹੀ ਹੈ ।

(੨) ਸਾਡੀ ਰਹਿਣੀ, ਬਹਿਣੀ ਵਰਤਾਰਾ, ਸਮੇਂ ਅਨਕੂਲ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਤਾਕਿ ਅਸੀਂ ਇਕ ਸਭਯਤ ਕੌਮ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੋਈਏ ।

(੩) ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਜੋ ਸੇਪੀ ਦਾ ਕੰਮ ਹੈ, ਉਸਨੂੰ ਹੁਣ ਵਾਲੇ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲੋਂ ਬਦਲਕੇ ਬਿਜਨਸ ਪੌਇੰਟ Business Point ਵਪਾਰੀ ਲੀਹਾਂ ਪੁਰ, ਠੇਕੇਦਾਰੀ ਦੇ ਸਿਸਟਮ ਨਾਲ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ । ਤਾਂਕਿ ਹਰ ਇਕ ਕੰਮ ਨੀਅਤ ਰਕਮ ਪੁਰ ਠੀਕ ਵੇਲੇ ਸਿਰ ਕਰਕੇ ਦਿਤਾ ਜਾਯਾ ਕਰੇ । ਤੇ ੨੪ ਘੰਟੇ ਦੀ ਗੁਲਾਮੀ ਤੋਂ ਖਲਾਸੀ ਹੋਵੇ ।

(੪) ਬਰਾਦਰੀ ਦੀਆਂ ਖਾਸ ੨ ਐਕੜਾਂ ਦੀ ਸਮੇਂ ੨ ਸਿਰ ਨਿਵਰਤੀ ਲਈ ਬਾਰਾਂ ਜਾਂ ਪੰਦਰਾਂ ੨ ਪਿੰਡਾਂ ਦੀਆਂ ਬਰਾਦਰੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ੨ ਜਾਂ ਦੋ ੨ ਸਜਣ ਲੈਕਰ ਕਮੇਟੀਆਂ ਬਣਾਈਆਂ ਜਾਣ । ਜੋ ਬਰਾਦਰੀਆਂ ਦੇ ਘਰੇਲੀ ਸੇਪੀਆਂ, ਆਦਿ ਝਗੜਿਆਂ ਨੂੰ ਆਪਸ ਵਿਚ ਮਿਲਕੇ ਨਿਬੇੜ ਦਿਆ ਕਰਨ ।

(੫) ਮਹੀਨੇ ਵਿਚ ਇਕ ਵੇਰ, ਨੇੜੇ ੨ ਦੇ ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਜਾਂ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਵਸਦੇ ਸਜਣਾਂ ਦੇ ਆਪਸ ਵਿਚ ਸੋਸੀਅਲ ਇਕਠ ਜਾਂ Tea (ਚਾਹ ਪਾਰਟੀਆਂ ਹੋਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ, ਜਿਥੇ ਬੈਠ ਕਰ ਅਸੀਂ ਆਪਣੀ ਹਾਲਤ ਤੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਕਰ ਸਕਿਆ ਕਰੀਏ । ਇਸ ਤਰਾਂ ਅਸੀਂ ਇਕ ਦੂਜੇ ਦੇ ਨੇੜੇ ਹੋਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਸ਼ ਕਰਨ ਨਾਲ ਕਈ ਪਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਕਮਜ਼ੋਰੀਆਂ ਤੋਂ ਬਚ ਜਾਵਾਂਗੇ, ਤੇ ਕਈ ਤਰਾਂ ਦੀਆਂ ਵਾਕਫੀਅਤਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਸਕਾਂਗੇ ।

ਅੰਤਮ ਬੇਨਤੀ ਤੇ ਧੰਨਵਾਦ

ਮੈਂ ਆਪ ਦਾ ਕਾਫੀ ਸਮਾਂ ਲੈ ਲਿਆ ਹੈ ਆਪ ਮੇਰੇ ਇੰਨੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕਿਸੇ ਇਕ ਨੂੰ ਵੀ ਅਪਨਾਉਣ ਦਾ ਜਤਨ ਕਰਕੇ ਕੌਮ ਦੀ ਭਾਰੀ ਸੇਵਾ ਕਰੋਗੇ ਸਵਾਗਤ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਜਿਸ ਦਿਲੀ ਪਿਆਰ ਨਾਲ, ਇਸ ਸਮਾਗਮ ਨੂੰ ਸਾਨਦਾਰ ਬਨੌਨ ਦਾ ਜਤਨ ਕੀਤਾ ਹੈ । ਉਹ ਉਨਾਂ ਦੇ ਕੌਮੀ ਭਲਾਈ ਲਈ ਭਰੋਂ ਜਜ਼ਬਾਤਾਂ ਦੀ ਸਹੀ ਤਸਵੀਰ ਹੈ । ਇਸਦੀ ਜਿੰਨੀ ਪਰਸੰਸਾ ਕਰੀਏ ਥੋੜੀ ਹੈ ।

ਅਖੀਰ ਤੇ ਮੈਂ ਆਪਜੀ ਪਾਸੋਂ ਆਪਣੀ ਕਮਜ਼ੋਰੀਆਂ ਦੀ ਦੁਇ ਕਰ ਜੋੜ ਖਿਮਾਂ ਮੰਗਦਾ ਹੋਇਆ । ਇਸ ਉਚ ਸਨਮਾਨ ਲਈ ਫੇਰ ਧੰਨਵਾਦੀ ਹਾਂ ।